

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Шаљива игра у 1 радњи, по туђој мисли од А. Хаџића.

(Наставак.)

ПОЈАВА ДВАНАЕСТА.

Златко (сам, размишља.)

Златко. Ваља да још нисмо јели бунике да заједно умремо! — рече Рокса. Право има! Та девојка као да није тако глупа као што сечини! Ох, Милице, од ове просте праље могла би се и ти научити памети! Ох, Боже! Ала је овде загушно као у казивој гробници! (Погледа на сахат.) Шта то видим, уречено време прође, а Милице нема. Хвала Богу, сигурно се опаметила! (Оде прозору.) Ох, како је дивна природа, како се све смеши и весели. Да си ми здраво лепи свете, Златко ти се опет враћа! (Узима шепир и хоће да иде.)

ПОЈАВА ТРИНАЕСТА.

Милица и пређашњи.

Милица (долази копреном на лицу.) Ево ме драгане!

Златко (уплаши се.) А, јас! Ево је! Сад ми је крај! (На глас.) Ала је то лепо, страшно лепо, што си дошла! Ја сам већ мислио —

Милица (упадне му у реч.) Да сам ја на друге мисли дошла? Боже ме сачувај! Само нас још смрт може саставити! Јели тако, мој мили Златко!

Златко. На сваки начин!

Милица. Цео живот, цео свет, санак је само, санак клет! — Је ли драгане?

Златко. То је све истина, али би ипак добро било, да се још мало промислимо, пренего што почнемо вечни санак боравити.

Милица. Ја немам ни на што више да мислим!

Златко. Али ипак! Помисли само шта ће да ради твоја сирота мати без тебе?

Милица. Ја немам матере! Да је она права мати, не би могла срећу своје јединице ногама газити!

Златко. Па помисли само, шта ће свет рећи! Свет је јако рђав!

Милица. Шта се нас тиче свет, кад већ нисмо више на њему!

Златко. Та да, то је истина! (За себе.) Триста му мука, та баш не попушта! Дед сад помози Милетићу, Суботићу, и ви други саборски говорници! (Гласно.) Ал' видиш ли, душо - Милице, кад ствар мало боље погледамо, онда излази, да ова наша јуначка намера није ништа друго, него слабост, кукавштина, која никако не приличи тако јаким душама, као што су наше!

Милица. Шта то чујем? Зар тако говори човек, који је још пре једнога сахата готов био за моју срећу и свој живот жртвовати!

Златко (наставља и не слушајући.) Већ је Хамлет рекао, да је веће јунаштво све муке овога света мучити, него им крај учинити узимајући себи живот кукавички. Јаков је седам година служио за своју Рахилу, а није им пало на памет да се убијају. То је било јунаштво! То је била победа над собом самим! Па за што не бисмо и ми јуначки претрпели сву беду и невољу која нам прети? За што да одмах клонемо духом онде, где је врлина у беди истрајати? На муци се познају јунаци, драга моја Милице! За то ти и опет велим трпел, спасен. (За себе.) Ако и ово не помогне онда збогом памети!

Милица (ладно.) Је ли то све, што ми имадо-сте рећи?

Златко. Све! (За себе.) Та говорио бих ја теби до зоре, само да знам, да ће то што помоћи!

Милица. Е, онда ми збогом остајте! (Хоће да одлази)

Златко (задржавајући је.) **Милица**, куда ће те Штеат е то наумиди?

Милица. Хоћу да сама извршим' оно, за што ви немате срца! Мени је живот и тако на терету! (Извади из недара мало стакоце) Две три капи од овога овде учиниће крај свима мукама, које моје јадно срце муче.

Златко Шта је то, **Милица**?

Милица. Отров!

Златко. О — о — о — тров! А од куда си га набавила?

Милица. Из ормана своје матере! Ја сам га давно тамо опазила, али никако да до њега дођем. Данас ми заборави мати кључ у орману, а ја брже боље стрпам у деп ово стакоце, мати ми тај отров употребљује за лек. (Купање на вратима.) А, јаој, неко долази! Брзо, да успем у ову чашу воде све што је у овом стакоцету. (Успе из флаше у чашу воду а у воду отров, нагло изије половину а другу пружи Златку, на онда посрћући падне на столицу.) Свршено је!

(Наставиће се.)

О С М Е Ш Н О М Е.

(Настављено.)

Волтер је мислио, да невоље нашега живота разблажује сан и нада, а Кант им додаје још и смех. Све ово троје награда је с неба чистим и невиним душама. Крвници и други онаки људи не могу се смејати, ван нагрдним смехом, што га зову пакленим. Ко убије смех, неће си више ојекрити душе њиме.

Разборит смех означаје човеку место у друштву људском. „Ништа није само по себи смешно, него тиме тек постаје у нама: дух га чини тиме,“ вели Кариијер. „Ничим не показују људи свога карактера, као оним, што налазе смешним,“ вели Гете. Паметни људи цене и сувише смех, те га тако не троше у лудо. Отуда долази, да су праве шаљивчине обично веома озбиљни људи, и преварио би се сваки, ко би помислио, да су Сервантес, Свифт, Стерне, Рабле и други прваци у хумору и сатири били лагрднјаши. Такви су духови кадри управо великом својом озбиљношћу, која се скрива иза смеха, схватити противности у животу.

А има ли наш народ разума и воље за шалу?

Колико смо ми проучавали наш народ, то мислимо, да се не ћемо преварити, ако речемо, да је наш народ у опште озбиљан, па да по томе и схваћа све важније задатке живота. Али уз то, или управо речи баш за то, показује да има и цара и воље за шалу. Права вредност нашој народној шали у томе је: што хитро схваћа и дубоко пронигне најфиније шаљиве прилике; што у свачему брзо нађе оно што је шаљиво; што уме шалу прикладно изразити; што има силе и живота у изразу, и достојанства у тону, речју: шала је у нашега народа потпуно естетична. Не знам, вели Ј. Јурковић, чијом се муком служимо,

не заноси ли ме велика љубав према нашем народу; али ја сам досетљиве изреке, што су нам којегаде сачуване од старих мудраца, радо упоређивао, и појединце и опште, с конкретним формама и духом наше народне шале, те сам нашао, да ова по свима врлинама здраве и кршне шаљивости: једрином, краткоћом и финоћом израза и бритком поентом, ако оне и не надмашује, али им јамачно не уступа ни мало.

Извори су народној шали дух и језик народни, то најверније огледало духа народњег. Кроз сав језик, од појединих речи до највећих слогова, провлачи се жица народне шале у разноврсним облицима. Тако налазимо шалу у појединим речима, у изрекама, пословицама, приповеткама и причама народним. И у самим нашим јуначким народним песамама, које иначе озбиљним садржајем искључују многу шалу, ухватио је такођер места подсмеј. Тако у песми „Хвала Чушићева“ (IV књига) вели Црни Ђорђе, кад је прочитао књигу у којој се Чушић и сувише јуначи:

„Вала синко, Чушићу Стојане,

Нисам знао што под скутом држим:

Кад без мене можеш војевати,

Сад ја, синко, могу почивати!

Да би тако, Стојко, и не било:

Доста мене што говориш тако!“

Кад смо већ код јуначких песама народних, дед' да мало погледамо и на оне вилинске вртове, по којима „пада медна роса, бисер пасу паунови и бумбули поје у дубрави, лози из стабла вода тече, из недара пчеле лете, а у врху вино тече“, а посред свега тога лепота девојка „сунцем главу привезала, месецом се опасала звездама се заглонила“. Неизмерна сила маште,

којом се у нашим народним женским песмама заносљивом лепотом пртају најнежнији осећаји, умела нам је створити и прекрасних примера безазленог титрања, шаљивог боцкања и драге и миле несташности. Тако је домишљата шаљива песма, у којој мајка драгога куне, а кћи отклиње :

„Шћери моја, студено му срце!“
 „„Мајко моја, ка' на гори сунце!““
 „При му образ пред људима био!“
 „„Мати моја, ка' планински сињег!““
 „Тамо, шћери, он се обесио!“
 „„Мати моја, о грлу мојему!““
 „Тамо шћери, вода га носила!“
 „„На мому га двору нанијела!““

Лена је пародија наших јуначких песама:

„Игра коња комар момче младо
 Покрај ћошка беле цигерце!“

Гледала га муха удовица
 Са чардака, пања касапскога“, итд.

Леп је пример шаљиве клетве девојачке :

„При ти образ ка' на гори сунце,
 Тамница ти моја недра била,
 Синџир алке моје б'јеле руке,
 А ханџари моји ситни зуби!
 Моје очи из неба стрјеле,
 Родила ти бјелица шеница,
 А бијеле хиљадиле овце,
 Све ти краве поље загушиле!
 То зачула Емшерица мајка:
 Ко то куне мога мила сина
 До године моја снаха била,
 А до друге и сина родила,
 А до треће хаџиница била!“

(Наставиће се.)

Л Е Н А

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Без женидбе.“) шаљива игра у 1 чину написао Мирани, приказивана је први пут 14 марта.

За оне који су, као ми, вични да гледамо у свакој модарној драми постање од љубавних заплета бар с једном женидбом у последњем акту, мора ово ново позоришно дело имати нешто примамљивог већ и за то, што нам одмах изпрва казује, да у њему нема женидбе. Али што је на њему још занимљивије, то је: да ту нема ни љубави онога правоверно драматскога кова, која је за модарне драматике питака, без које као да не могу да се успузају до почасног стола у Талијином храму. Нема ту једне цигле личности, која љуби по драматском пропису а још мање која мисли да се жени, евентуално да се уда; љубав је ту ражалована до ниске шарже треће другарице у друштву винског пехара и песме, што но их нежењени свет, млади и стари, сматра као есенцију животне усладе. Женска се, да богме, свака жести, кад осети, да је средство за уживање и даје тада својој срчби маха на различити начин. Писац овога дела имао је добар укус, што је дао својој јунакињи Адели, сатиричног жаока, да се освети својим „обожатељима“ за повређено својељубље. Адела је по своме занимању глумица и ту лежи баш хумористични живац овога дела, јер њезини обожатељи, и ако нису глумци, глумују према њој и те с тога изазивају Аделу, да им противстави своју глумачку вештину, да би их на крају дела могла простим грађанским тоном — исмејати. Лена је страна у техници та, што сваки „Кавалер“ има другчију нарав, и према њој и свој „операциони план.“ Чика Мерк је платоничан старкеља; Артур Ребок је млад фанџарон, који себе држи за „неодољива“ у женском свету; мајор Фламер, по годинама судећи, пензионар, спада у ону класу људи, што виде у свакој женској град, који и с најбољом посадом,

мора подлећи добром јуришу; а Балтазар Лебах је оличена мушка романтичност, склоњен да плаче, кад га женска одбије. С оваким нападачима има посла млада Адела, која је дошла да се поодмори мало у мајоровом летниковцу. Двобоји у дијалозима тако разнога жанра, сачињавају пријатан колорит овоме делу. Победа је девојчина испрва извесна, како онази гледалац да адоратери имају посла с — глумицом. Стручна је зрелост и вештина претегла, и они, који су хтели да симулују осећања, уверише се на крају постиђени, да су надиграни. Лена одиста, пријатна лакедија, та лакедија „без женидбе!“

Главну улогу играла је Сајевићка, разуме се врло добро, за то, што је у њој свака кап крви „глумица.“ Где треба поглед да нас увери, да су љубавна осећања иза бусије, ту је Сајевићка ненадмашна! Публика је живо признала ово лепо глумачко својство њезино, изазивајући је на крају представе, и ако Сајевићка то вече није изашла томе је јемачно крив — машиниста. Суботић (мајор) и Сајевић (Артур) приказивали су такође врло добро своје улоге, јер се ове подударашу с њиховим наравима, а то је узрок, што ни Зорић (Мерк) ни Лукић (Балтазар) нису могли да постигну ефекат, који је њиховим улогама исто тако додељен као и оним првима. Рапићу морамо признати, да је изврсно представљао издисциплинисаног „апшитоша“ Вајгла.

Истогача вечера приказивала се и шаљива игра „Први састанак“ од чести измењеним особлем. Л. Хаџићева донала се као Љубица и Петровић као Јован. Недељковић беше усрчби јачи него у нежности, ваљда за то, што му глас беше и сувише нежан, те се примећаваше на њему неко усиљавање. Зорић и Ј. Поповићева беше доста добар супружански и родитељски нар, али Нешићу се хоће још студије за улогу Нешићеву.

—А—

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

43. ПРЕДСТАВА

У НОВОЈ ПРЕТПЛАТИ 4.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 20. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

МАГЕЛОНА.

ТРАГЕДИЈА У 4 ЧИНА, НАПИСАО ЈОСИП КОЛАР С ЧЕШКОГ ПРЕВЕО АВГУСТ ШЕНОА.

О С О Б Е:

Рудолф II. цар римски, краљ угарски и чешки	Зорић.
Дон Цезар, незаконити син му	Недељковић.
Волфганг Румф, царев тајник	Станчић.
Хенрик Ото Лоски и Ђехобушки, великаш чешки	Марковић.
Ева, рођена Дејемонтова, жена му	Л. Маринковићева.
Ломници, песник	Сајевић.
Нетер Глуховски	Пешић.
Дивниш Бориње ростоци	Петровић.
Цовани Спинола	} из пратње посланика талијанског . . . . .
Гонсалво Дасунар	
Дона Магелона Требизонда	Лукић.
Хенрик, син јој	Соколовић.
Јелена Милинска, пријатељица јој	Ј. Маринковићева.
Сенђивој, алхимиста и васпитач цезарев	М. Зорићева.
Први	} коморник царски . . . . .
Други	
Јехов, придворник евин	М. Недељковићева.
Прокуратор царски	Суботић.
Слушкиња магелонина	* * *
	* * *
	* * *
	Божовић.
	Стенић.
	Б. Хаџићева.

Царске слуге, слушкиње требизондине, стража, копљаници, ноћни стражари, сл ушкиње евине, гости.

Збива се које у магелонином летњиковцу крај Прага, које у самоме Прагу године 1589.

У чевртак први пут: „**ДА СЕ МЕЊАМО**“. Шаљива игра у 1. радњи. За тим: „**ГУШЧЕ БУКОВАЧКО**“.
Шаљива игра у 1. радњи, правео Ј. Ђ.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5
сахата после подне, а после на каси.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свезака. У првој је свесци „Школски надзорник, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско-пруски рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Прнојевић.“ Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч. четврта 50 новч. а пета 40 новч. а. вр.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.